

Het kwaad: Waar gaat denken over in complotdenken?

samenvatting Filosofie Magazine

naar het artikel van Miriam Rasch

- 1 Inleiding: Denken en Risico
- 2 Argumentatie versus Waarheid
- 3 Analytische versus Continentale Filosofie
- 4 De Rol van Abstractie en AI
- 5 Complotdenken
- 6 Conclusie: Denken en de Wereld

Denken is niet zonder risico

- Miriam Rasch houdt van denken, maar weet dat dat niet zonder risico is.
- Centrale vragen:
 - Kun je je gedachten vertrouwen?
 - Wanneer wordt denken een gevaar?
- Edgar Allan Poe's *The Murders in the Rue Morgue* (1841):
 - Detective C. Auguste Dupin reconstrueert gedachtegangen.
 - De puzzelstukjes passen zo netjes in elkaar, het lijkt wel een complot.

Navolgbaarheid is geen gelijk

Vergelijking: Dupin vs. Descartes

- **Dupin:** Denkspoor volgt sporen in de wereld (fruitverkoper, straatstenen).
- **Descartes:** Stript het denken van zintuiglijke toevalligheden.
- Dit abstracte denken wordt beschouwd als het 'echte' denken.

Belangrijke stelling

Dat je argument navolgbaar is, wil niet zeggen dat je gelijk hebt.

Denken zonder zintuigen?

- Volgens Wikipedia: een cognitief proces zonder directe stimulus door de zintuigen.
- Maar: denken zonder zintuigen, kan dat wel?
- Dupin wordt juist voortgestuwd door zintuiglijke en toevallige input.
- Ook Proust en wandelaars gebruiken zintuiglijke prikkels om te denken.
- Het abstracte weekt je geleidelijk los van de concrete werkelijkheid.

De Ivoren Toren van de Analytische Filosofie

- Analytische filosofie: argumenten, definities, concepten.
- Stript de taal van de zintuigen.
- Continentale filosofie: betekenisgeving aan een vreemde, overvloedige wereld.
- Wordt door analytici gezien als 'nonsens'.
- Jacques Derrida (1930-2004): vaak mikpunt van kritiek.
- Alan Sokal (1996): nepartikel om de 'postmodernistische keizer' te ontmaskeren.

- Derrida's sleutelbegrip: 'het spoor'.
- Wijst altijd naar iets afwezig en onzekers.
- Vermengd met andere sporen, aangetast door tijd en elementen.
- **'Misschien'**: favoriete Derridiaanse woord.
 - Kan 'ja', 'nee' of 'af en toe' betekenen.
 - Opent het tussengebied van het onbepaalde en onzuivere.
 - Interessanter dan transparante zekerheid.

Reactie op de aanval op continentale filosofie

- Helder schrijven is een teken van helder denken.
- Maar navolgbaarheid wil niet zeggen dat je gelijk hebt.
- Dat zou argument verwarren met waarheid.
- Als een filosofie niet direct haar geheimen prijsgeeft, wil dat niet zeggen dat ze niet van waarde is.

Abstractie kan alleen met geweld realiteit worden

- Zodra de omgeving uit zicht raakt, steekt gevaarlijk denken de kop op.
- Dit denken beroemt zich alleen nog op zichzelf.
- Volgt zijn eigen spoor.
- Schoolvoorbeeld: **AI (de chatbot)**.
 - Heeft overal een antwoord op.
 - De wereld speelt op voorhand geen rol.
- Voorkeur voor complexe en stroperige taal om de werkelijkheid te beschrijven.

- Wanneer logische argumentatie op de wereld wordt geprojecteerd.
- **De vraag van de filosofie:** Waar gaat denken over in complotdenken?
- Hoe toets je filosofische uitspraken?
 - Allereerst op argumentatie, maar dat is niet voldoende.
- Complotten zijn vergevorderde argumentaties.
- Berusten op patronen en lijnen.
- Een en al abstractie.
- Het complot verwacht spoor met bestemming.

Jan-Willem van Prooijen

Complotdenkers kunnen helemaal niet goed nadenken, maar zijn juist goed gevolgd.

- Complottheoretici bouwen argumentatieve luchtkastelen.
- Complotgelovigen lopen goedgemutst de drempel over.
- Ze laten zich voorstaan op hun intuïtie.
- Intuïtie vervangt argumentatie.
- Ze zijn losgezongen van zowel de logica als de realiteit.
- Zelfvertrouwen is opgeblazen tot narcistische proporties.

Denken moet zich naar de wereld wenden

- Ook C. Auguste Dupin bezit een sterk ontwikkelde intuïtie.
- Zonder intuïtie mis je wat zich onder je neus bevindt.
- Te veel argumentatie houdt je weg van intuïtieve intelligentie.
- Intuïtie moet gevoed worden, wil ze niet louter virtueel zijn.
- Tegenover het virtuele staat de zintuiglijkheid (Pascal Chabot).
- Denken zonder zintuigen is virtueel.
- Filosofie moet zich naar de wereld wenden.
- Denken blijkt struikelen over een straatsteen en zien dat je allang in een spoor loopt.
- **Misschien.**

Vragen?